

Täysistunto

Perjantai 5.12.2025 klo 13.00—13.28

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 109/2025 vp
Valiokunnan mietintö StVM 27/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 27/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu. Haluaako valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kiuru esitellä mietinnön? [Krista Kiuru nyökkää] — Olkaa hyvä.

Keskustelu

13.13 **Krista Kiuru sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyseessä on hallituksen esitys kuntouttavaa työtoimintaa koskien. Esityksen tarkoituksena on keventää aktivointisuunnitteluun ja kuntouttavaan työtoimintaan ohjaamiseen liittyviä hallinnollisia velvoitteita. Aktivointisuunnitelmia laadittaisiin jatkossa enää työttömyyden johdosta toimeentulotukea pääasiallisena tulona saaville työttömille. Tämän esityksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden alusta.

Arvoisa puhemies! Monialainen työllistymissuunnitelma laadittaisiin, jos työttömyysetuutta saavan työttömän henkilön työllistymisen esteenä ovat työ- ja toimintakyvyn rajoitteet tai elämänhallinnan ongelmat, jotka eivät ratkea yksinään viranomaisten välisellä konsultaatiolla.

Kuntouttava työtoimintahan on sosiaalihuoltolain mukainen sosiaalipalvelu, joka kuuluu hyvinvointialueen järjestämisvastuulle. Kuntouttava työtoiminta on viimesijainen sosiaalipalvelu, jota järjestetään silloin, kun työtön ei työ- tai toimintakykyään koskevien rajoitusten vuoksi voi osallistua julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön.

Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen perustuu asiakkaan kanssa laadittavaan aktivointisuunnitelmaan tai monialaiseen työllistämissuunnitelmaan. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on kiinnitetty huomiota hallituksen esityksessäkin tunnustettuun huoleen siitä, että ehdotettujen muutosten myötä aktivointisuunnitelman piiristä poistuneet työvoimapalveluja ja sosiaalipalveluja yhtäaikaaisesti tarvitsevat asiakkaat saattavat jäädä kuntouttavan työtoiminnan ulkopuolelle. Aktivointisuunnittelun rajaaminen vain toimeentulotukea saaviin voi sulkea ulkopuolelle henkilöitä, joilla on selkeä palvelutarve mutta joilla ei ole oikeutta toimeentulotukeen. Myös työttömyysetuutta saava asiakkaat, joilla on kuntouttavan työtoiminnan tarve mutta ei monialaista palvelutarvetta, voivat jäädä kuntouttavan työtoiminnan ulkopuolelle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2025 vp

Asiantuntijakuulemisissa on toisaalta kiinnitetty huomiota siihen, että samalla kun oikeus aktivointisuunnitelmaan poistetaan muilta kuin toimeentulotukea saavilta työttömiltä, ehdotetaan muutettavaksi kuntouttavaan työtoimintaan liittyviä pykäläitä niin, että oikeus kuntouttavan työtoiminnan palveluun laajenee koskemaan kaikkia työttömyysetuutta saavia heidän työttömyysajastaan riippumatta. Näin ollen kuntouttavaan työtoimintaan voi ohjautua työttömyyden kestästä riippumatta toimeentulotukea saavat ryhmät, joille on tehty aktivointisuunnitelma, tai työttömyysetuutta saavat työttömät, joille on tehty monialainen työllistymissuunnitelma. Näin ollen tämä laajentaa kuntouttavan työtoiminnan kohde-ryhmää muihinkin kuin pitkäaikaistyöttömiin.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan pitkään kestäneen työttömyyden edellytyksen poistaminen lain tarkoituksesta ei laajenna hallitsemattomasti kuntouttavaan työtoimintaan ohjattavien työttömien joukkoa, koska kuntouttava työtoiminta on jatkossakin luonteeltaan viimesijainen palvelu, joka on tarkoitettu niille työttömille, jotka eivät työ- tai toimintakykynsä rajoitteiden vuoksi kykene osallistumaan työvoimaviranomaisen ensisijaisiin palveluihin tai työhön. Toisaalta kuntouttava työtoiminta ei myöskään selvityksen perusteella ole ainoa työttömän työnhakijan työ- ja toimintakykyä ja elämänhallintaa edistävä palvelu, vaan sitä voidaan edistää muillakin sosiaalihuollon palveluilla.

Arvoisa puhemies! Valiokunta pitää välttämättömänä, että ehdotettujen muutosten vaikutuksia kuntouttavan työtoiminnan piiriin ohjautuvien asiakkaiden määrään ja työttömien työnhakijoiden saamiin työkykyä edistäviin palveluihin seurataan. Parhaillaan on myös erilaisia selvityksiä käynnissä tähän liittyen.

Valiokunta toteaa, että esityksen mukaan ehdotetut muutokset saattavat lisätä tarvetta vahvistaa työvoimaviranomaisessa ja Kansaneläkelaitoksessa työskentelevien osaamista asiakkaiden työ- ja toimintakyvyn ongelmien tunnistamisessa, viranomaisten välistä yhteistyötä sekä konsultaatiokäyntejä. Saamamme selvityksen mukaan tämä ei kuitenkaan edellytä työvoimaviranomaisia arvioimaan jatkossa työnhakijan työ- ja toimintakykyä nykyistä laajemmin.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on kiinnitetty huomiota myös siihen, ettei esityksessä tunnisteta kolmannen sektorin asemaa eikä sen merkittävää roolia kuntouttavan työtoiminnan toteutuksessa, vaikka järjestöt vastaavat suurelta osin palvelun käytännön toteuttamista ja omaavat erityisosaamista juuri vaikeasti työllistyvien kuntoutuksessa ja tukemisessa. Valiokunta tunnistaa kolmannen sektorin merkittävän roolin kuntouttavan työtoiminnan toteutuksessa mutta korostaa sosiaali- ja terveysministeriöltä saadun selvityksen perusteella sitä, että ehdotetut muutokset eivät koske kuntouttavan työtoiminnan toteuttamista vaan kuntouttavan työtoiminnan aktivointisuunnitelmien viranomaistehtäviä.

Arvoisa puhemies! Työelämävaliokunta, työ- ja tasa-arvovaliokunta, on antanut meille lausuntonsa. Valiokunta toteaa, että esityksellä ei arvioida olevan työvoimaviranomaisten kustannuksia merkittävästi vähentäviä tai lisääviä vaikutuksia eikä esityksessä ehdoteta uusia tehtäviä viranomaisille. Lisäksi valiokunnassa käsitellään eri näkökulmasta ja nimenomaan valiokunnan toiminäkökulmasta laajasti tätä ehdotusta. Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy mietinnössämme esitetyn osin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan näkemyksiin ja katsoo esitystä omasta näkökulmastaan.

Tässä mietinnössä olemme arvioineet myöskin vaikutuksia hyvinvointialueisiin. Ja niin kuin tässä todettiin, esityksen vaikutusarviointien mukaan ehdotetut muutokset vähentävät hyvinvointialueen hallinnollista työtä niiden asiakkaiden osalta, joille on voimassa olevan lain mukaan laadittava aktivointisuunnitelma, vaikka tarvetta kuntouttavalle työtoiminnal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2025 vp

le tai pitkäkestoisesti muille sosiaalipalveluille ei ole. Lisäksi aktivointisuunnitelmat laaditaan jatkossa vain toimeentulotukea saaville, mikä vähentää hyvinvointialueen hallinnollista työtä. Esityksen mukaan hyvinvointialueen resursseja voidaan muutosten johdosta kohdentaa paremmin niille asiakkaille, joilla on tuen tarpeet moninaisemmat. Toisaalta esityksessä ja sen perusteluissa tunnistetaan, että painopisteen siirtyminen aktivointisuunnittelusta kohti monialaisempaa työskentelyä voi lisätä henkilöstöresurssien tarvetta monialaisessa palvelutarpeen arvioinnissa ja monialaisen työllistymissuunnitelman laatimisessa.

Arvoisa puhemies! Esityksessä arvioidaan, että jatkossa aktivointisuunnitelmia ja niiden päivityksiä tehdään noin 48 700 kappaletta vähemmän, siis lähes 50 000 vähemmän, kuin nykyisin. Jos 60 prosenttia vuosittain tehtävistä aktivointisuunnitelmista on uusia ja 40 prosenttia suunnitelmien päivityksiä, tehtäisiin lain voimaantulon jälkeen noin 29 210 uutta aktivointisuunnitelmaa vähemmän vuosittain. Lisäksi arvioidaan, että niistä henkilöistä, joille ei jatkossa enää tehdä aktivointisuunnitelmaa, noin 40 prosenttia ohjataan monialaiseen palvelutarvearvioon. Tämä tarkoittaa noin 11 700:aa uutta palvelutarvearviota ja noin 7 000:ta monialaista työllisyysuunnitelmaa lisää vuosittain lain voimaantulon jälkeen.

Tässä esityksessä on arvioitu, että näiden suunnitelmien väheneminen vähentää hyvinvointialueiden rahoituksen tarvetta yhteensä 1,6 miljoonaa euroa. Valtion rahoitusta hyvinvointialueille vähennetään hyvinvointialueiden tehtävän laajuutta koskevan muutoksen myötä hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain mukaisesti täysimääräisesti.

Arvoisa puhemies! Myös vaikutusten seurantaan on kiinnitetty huomiota valiokunnassa. Todetaankin, että tähän esitykseen, mitä valiokunnassa on käsitelty, on tehty myöskin vastalauseita eli käytännössä kaksi vastalauseita. Siten onkin todettava tähän loppuun, että tämä esitys ja sitä koskeva mietintö ei ole yksimielinen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pian alkavan suuren valiokunnan kokouksen vuoksi keskustelu ja asian käsittely keskeytetään.

Yleiskeskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.